

Protokół
z posiedzenia Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej
w dniu 20 kwietnia 2023 r. ¹

PROPONOWANY PORZĄDEK POSIEDZENIA:

1. Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.
2. Zatwierdzenie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 23.03.2023 r.
3. Surowce energetyczne – RDF – paliwa alternatywne.
4. Sprawy różne.

Ad. 1.

Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, otworzyła posiedzenie Komisji, przywitała zebranych i przeprowadziła głosowanie w sprawie zgody na obradowanie Komisji w trybie zdalnym:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Pani Przewodnicząca poinformowała o konieczności zaopiniowania dwóch projektów uchwał Sejmiku i przeprowadziła głosowanie w sprawie rozszerzenia porządku obrad:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

PORZĄDEK POSIEDZENIA PO ZMIANACH:

1. Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.
2. Zatwierdzenie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 23.03.2023 r.
3. Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie udzielenia pomocy finansowej z budżetu Województwa Śląskiego w formie dotacji celowej gminom z obszaru województwa śląskiego wybranym

¹ posiedzenie w trybie zdalnym na podstawie art. 15zxx ust. 3 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw

w Konkursie „Inicjatywa Antysmogowa” w 2023 roku w ramach Marszałkowskiego Programu Poprawy Jakości Powietrza (druk VI/675).

4. Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie udzielenia pomocy finansowej z budżetu Województwa Śląskiego w formie dotacji celowej gminom z obszaru województwa śląskiego najlepiej radzącym sobie z ochroną powietrza i wdrażaniem Programu ochrony powietrza wybranym w konkursie „Gmina pełną piersią” w 2023 roku w ramach Marszałkowskiego Programu Poprawy Jakości Powietrza (druk VI/676).
5. Surowce energetyczne – RDF – paliwa alternatywne.
6. Sprawy różne.

Ad. 2.

Zatwierdzenie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 23.03.2023 r.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, wobec braku uwag poddała projekt protokołu pod głosowanie:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Ad. 3.

Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie udzielenia pomocy finansowej z budżetu Województwa Śląskiego w formie dotacji celowej gminom z obszaru województwa śląskiego wybranym w Konkursie „Inicjatywa Antysmogowa” w 2023 roku w ramach Marszałkowskiego Programu Poprawy Jakości Powietrza (druk VI/675).

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, wobec braku pytań poddała projekt uchwały pod głosowanie:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Ad. 4.

Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie udzielenia pomocy finansowej z budżetu Województwa Śląskiego w formie dotacji celowej gminom z obszaru województwa śląskiego najlepiej radzącym sobie z ochroną powietrza i wdrażaniem Programu ochrony powietrza wybranym w konkursie „Gmina pełną piersią” w 2023 roku w ramach Marszałkowskiego Programu Poprawy Jakości Powietrza (druk VI/676).

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, wobec braku pytań poddała projekt uchwały pod głosowanie: (ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Ad. 5.

Surowce energetyczne – RDF – paliwa alternatywne.

Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, powiedziała, że tym tematem nikt nie chce się zajmować, na żadnym szczeblu: ani osoby prywatne, ani związane z nauką, biznesem czy polityką. Śmieci ukryte pod nazwą RDF – *refuse-derived fuel* – to paliwo, dzięki któremu być może przetrwamy trudny czas, kiedy surowców energetycznych coraz bardziej zaczyna brakować, nie docierają do domów, elektrowni czy zakładów przetwórczych. Nazwę dzisiejsze wystąpienie „odkrywaniem potencjału RDF, badaniem jego zalet i wad”. RDF – planeta bez śmieci? Być może będziemy mogli odpowiedzieć na to pytanie.

Wzrost tempa generowania odpadów przez społeczeństwo jest niewymagającą udowodnienia niebezpieczną i nieograniczającą się tylko do Polski tendencją światową. Główny Urząd Statystyczny udostępnia dane, zgodnie z którymi w ciągu ostatnich 5 lat ilość odpadów komunalnych w Polsce wzrasta o prawie milion ton rocznie. Oznacza to, że statystycznie każdy Polak, np. w roku 2019, wyprodukował 320-332 kg samych odpadów komunalnych, czyli około 50 kg więcej niż w roku 2015. Wybrane grupy odpadów składające się na strumień generowania odpadów komunalnych charakteryzują się bardzo wysoką wartością opałową, która może konkurować z niektórymi paliwami stałymi. Ze względu na ich kaloryczność zagospodarowanie tych odpadów jest zasadne z punktu widzenia środowiskowego i ekonomicznego.

W Polsce zwiększa się ilość odpadów każdego roku. Patrząc na cały świat, produkujemy 62 miliardy ton rocznie, z czego Polska – 1 milion ton rocznie. Gdybyśmy porównali najczęściej używane paliwa stałe do ewentualnych odpadów komunalnych, patrząc na ich kaloryczność – wypadają całkiem nieźle. Zgodnie z dokumentem Komisji Europejskiej z 2003 roku, gdzie omawia się RDF (odpad ze śmieci), pojęcie to zostało zdefiniowane jako paliwo obejmujące szeroką gamę odpadów, które zostały przetworzone, by spełnić wytyczne, przepisy lub specyfikacje przemysłowe, głównie w celu osiągnięcia wysokiej wartości opałowej. Właściwości fizykochemiczne charakteryzują się w stosunku do innych paliw stałych, kopalnych czy też odnawialnych, bardzo wysoką kalorycznością i wartością opałową.

Przyglądam się z punktu widzenia nauki temu materiałowi – czy jest niebezpieczny, czy jest warty uwagi. Aby móc szerzej publicznie o nim mówić – trzeba wykonać badania.

Mówimy o odpadach zmieszanych, nie o segregowanych już w domach. Okazuje się, że ten odpad nie jest nowością, jest używany w wielu gałęziach, gdzie potrzebna jest energia – między innymi są to cementownie. Na Uniwersytet Śląski dostarczono określoną ilość tych odpadów w poszczególnych frakcjach. Gdy patrzymy na objętość tych „śmieci” zmieszanych, które produkuje gospodarstwo domowe, ta objętość zmniejsza się już na etapie produkcji. W efekcie finalnym, to co trafia zakładów, gdzie odpad jest przetwarzany, aby pozyskać energię, to brykiety RDF. Postanowiliśmy przebadać RDF od jego samego powstania oraz to, co powstanie w wyniku spalania tych śmieci, czyli popiół. Dostarczono nam materiał surowy, wyprodukowany bez lepiszcza, czyli bez żadnych dodatków, które ułatwiają formowanie podłużnych brykietów, i bez sorbentu. W tym RDFie odkryliśmy znane z naszych praktycznych badań wykonywanych dla innych paliw stałych różnego rodzaju plastiki, celulozę, krzem i inny materiał. Dominującym składnikiem są tzw. ropopochodne, czyli plastik, guma, a także celuloza oraz materia mineralna – popiół i żużel. Trzy próby różnią się od siebie, tzn. pokazują trzy produkty: surowy produkt pocięty z naszych śmieci, który przechodzi proces technologiczny, wyprodukowany brykiet oraz brykiet z sorbentem, który też został chemicznie przebadany, czy jest obojętny czy nie dla środowiska naturalnego.

Chcę pokazać, jak ten materiał ingeruje w środowisko naturalne, kiedy już w tym środowisku się znajdzie. Na podstawie analizy mikroskopowej w tych trzech grupach składników w największej ilości występowała tzw. materia mineralna w postaci popiołów, żużli i pojedynczych minerałów typu kwarc, kalcyt. Drugi składnik był ropopochodny: tworzywa sztuczne oraz guma. Ostatnim składnikiem dominującym była celuloza z papieru czy tektury z opakowań. Duża obecność materii mineralnej została potwierdzona za pomocą analizy chemicznej, na podstawie której stwierdzono, że największe są stężenia pierwiastków i związków chemicznych takich jak krzem, wapń, tlenek wapnia. Większość oznaczonych pierwiastków wykazuje wyższą koncentrację w materiale wyjściowym, stopniowo obniżając swoją zawartość w brykietach z sorbentem i bez sorbentu, z wyjątkiem jednego pierwiastka: siarki. Siarka występuje w stałym produkcie, zatem trzeba się przyjrzeć, ile jej będzie podczas termicznej obróbki, czyli spalania RDFu – ile ucieknie do powietrza.

W wyniku przeprowadzonych badań wynikły kwestie, które być może przyczynią się do odpowiedzi na wiele pytań. Będziemy określać na podstawie wskaźników tzw. *health*

risk assessment, które pierwiastki mieszczą się w granicach normy ryzyka zawodowego (również materiału, który jest przetwarzany w linii technologicznej w celu wyprodukowania RDFu, uformowania brykietów). Zdefiniujemy dozwolone stężenia pierwiastków dla paliw stałych typu RDF, wyznaczymy czynniki, które wpływają na występujące różnice w koncentracji poszczególnych pierwiastków w materiale wyjściowym i brykietach. Chcemy wyjaśnić wpływ sorbentu na zawartość pierwiastków w brykietach i przeprowadzić kontrolne spalania w skali rzeczywistej – przemysłowej materiału badawczego z sorbentem i bez, z jednoczesnym pomiarem emisji.

Samo składowanie odpadów na składowiskach nie jest obojętne dla klimatu i dla naszego codziennego życia, dla powietrza. Dysponując aparaturą – miernikami tlenku i dwutlenku węgla, chcieliśmy sprawdzić, ile bańka śmieci emituje. Atestowane urządzenie pokazało, że emisja dwutlenku węgla wzrosła trzykrotnie w stosunku do tła – pomieszczenia, w którym pojemnik się znajdował.

Z jednej strony za chwilę nie będziemy wiedzieli, co z tymi śmieciami zrobić, miliardy ton każdego roku. Z drugiej – nie chcemy mieć spalarni w najbliższym otoczeniu, bo się ich boimy, jednak trzeba podjąć ten temat: nawet pozostawienie tych śmieci samym sobie, na wolnym powietrzu, do czasu odbioru, to również jest emisja dwutlenku węgla, czyli gazu cieplarnianego. Kumulacja śmieci jest ogromna, a temat bardzo istotny. Ze względu na ilość przetwarzanych odpadów i zmniejszającą się dostępną powierzchnię na składowiska, na konieczność zmniejszenia oddziaływania systemu gospodarki odpadami komunalnymi na środowisko i inne, procesy termiczne stały się dominującą grupą technologii zagospodarowania odpadów komunalnych w najbardziej rozwiniętych przemysłowo krajach świata. Nie są to nowe metody utylizacji śmieci, pozyskiwanie energii z odpadów komunalnych nie jest nową koncepcją. Pierwszą profesjonalną spalarnią odpadów w skali przemysłowej była instalacja „Destructor” wybudowana w Nottingham w 1874 roku. Poza Europą pierwszym obiektem do zorganizowanego odzysku energii z odpadów komunalnych była w 1885 roku instalacja w Stanach Zjednoczonych. Na rok 2016 łącznie na całym świecie istniało 1618 tego typu obiektów, w tym 512 w Europie, a 822 w Japonii.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, podziękowała za przygotowanie tematu. Wiemy, jak ważny i trudny jest temat gospodarki „śmieciowej”. Stowarzyszenie z Bielska-Białej korespondowało z naszą Komisją, 16 kwietnia odbyło się w Bielsku referendum – jest ono nieważne, ale większość mieszkańców opowiedziała się przeciwko spalarni. Nie wiemy, jakie będą

dalsze kroki, będziemy musieli wrócić do tego tematu. Dlatego dziękuję za możliwość zapoznania się – choć na pewno tylko z wycinkiem tematu. Robi na mnie duże wrażenie to, co pani pokazuje. Moglibyśmy być w województwie prekursorami takich rozwiązań. Gdzie będą przedstawione te wyniki badań?

Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, wyjaśniła, że konieczne są ostatnie testy. Celowe jest przełożenie badań laboratoryjnych na skalę rzeczywistą, mamy zgodę na przeprowadzenie tego w maju w jednym z zakładów, gdzie są spalane takie RDF w celu pozyskania energii. Wtedy będziemy wiedzieć, jakim zagrożeniem jest dla środowiska i otoczenia tego typu spalanie. Następnie wykonamy szereg testów i badań metodą, która bada *health risk assessment*, będzie przygotowana publikacja naukowa i będziemy prezentować te wyniki.

Ad. 6.

Sprawy różne.

Ustalono, że w sprawie spalarni w Bielsku-Białej Komisja poczeka na stanowisko samorządu.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, poinformowała o korespondencji ze Stowarzyszeniem „Zielony Ring” działającym na terenie Zagłębia Dąbrowskiego i Małopolski. Zajmuje się ono ochroną środowiska, przede wszystkim kwestią, która była poruszana na Sejmiku, związaną z kopalnią „Pomorzany” i tym, co się dzieje na terenie województwa. Stowarzyszenie poprosiło o możliwość zorganizowania wyjazdowego posiedzenia Komisji, aby pokazać, jak to wygląda. Woda w rzekach – dopływach Przemszy znika w wyniku zaprzestania pompowania wód kopalnianych. Mamy przyjęty już plan pracy na ten rok, czy będziemy go zmieniać, czy może zorganizujemy dodatkowe posiedzenie, aby zaprosić tych państwa i wysłuchać? Oni są w stałym kontakcie z różnymi organizacjami i z ministerstwem, może powiedzą nam więcej.

Zastępca Przewodniczącej Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Iwona Jelonek, zapytała, czy oprócz Stowarzyszenia będą zaproszeni też eksperci?

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, potwierdziła, że należałoby także zaprosić ekspertów, na przykład z Akademii Górniczo-Hutniczej.

Ustalono, że zostanie zwołane dodatkowe posiedzenie Komisji.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Marcin Kozik, zasugerował, aby zaprosić także przedstawicieli Spółki Restrukturyzacji Kopalń, która jest odpowiedzialna za pompowanie wód kopalnianych.

Radny wspomniał także o sytuacji w Górnośląskim Przedsiębiorstwie Wodociągów S.A. i komunikatach o zagrożeniu dla infrastruktury krytycznej tego przedsiębiorstwa. Sprawa jest skierowana na policję. Zwróciłem się do pani Przewodniczącej o zaproszenie na dzisiejsze posiedzenie pana Prezesa i dyrektora ds. bezpieczeństwa oraz doradcę pana Marszałka. Nie doszło do takiego zaproszenia i wprowadzenia do porządku obrad, ale proszę, abyśmy przyglądali się tej sprawie, żeby nie okazało się, że ktoś z poważnej spółki, instytucji, robi sobie po prostu żarty. Chodzi tu o bezpieczeństwo mieszkańców naszej aglomeracji.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, powiedziała, że w tej sprawie prowadzone są działania operacyjne policji i dla dobra sprawy nie ma możliwości dyskusji w tym temacie. Natychmiast, jak policja sprawę wyjaśni i będą jakieś konstruktywne wnioski z prowadzonego dochodzenia, to zwrócimy się z prośbą o przedstawienie informacji o zaistniałym incydencie, albo w formie pisemnej, albo zaprosimy przedstawicieli GPW. Być może taka informacja zostanie też przedstawiona na sesji Sejmiku.

Wicemarszałek Województwa Śląskiego, pan Łukasz Czopik, powiedział, że z wielką uwagą przygląda się tym sygnałom, które docierają z GPW w kontekście tego „incydentu”. Jest ogłoszona w całej spółce podwyższona gotowość operacyjna, wszystkie służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo ujęć wodnych i osadników zostały poinformowane o tym, aby szczególnie przyglądały się temu, co się w przedsiębiorstwie dzieje. Ze względu na to, że zgłoszono te fakty organom ścigania i trwa postępowanie wyjaśniające, póki nie będziemy mieli wiarygodnych informacji odnośnie do tego, co tam zaszło, jakie są ustalenia służb, nie chciałbym wprowadzać dodatkowego zamieszania. Natomiast po zakończeniu tego etapu weryfikacji przedstawię państwu stosowną informację, a jeśli będzie potrzeba, dojdzie również do szerszej dyskusji.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Beata Kocik, zapytała o termin oczekiwania na informacje.

Wicemarszałek Województwa Śląskiego, pan Łukasz Czopik, powiedział, że spotkał się już z wiceprezesem GPW odpowiedzialnym za pion produkcji i zaopatrzenia, przedstawiono kroki, jakie spółka już podjęła w celu dodatkowego zabezpieczenia infrastruktury krytycznej. Czynności policji jeszcze trwały, tylko od ich zakończenia

i ustaleń zależy, kiedy państwa poinformuję, co się tam dzieje. Nie jest to bierne przyglądanie się, bo działania prewencyjne zostały wdrożone i będą kontynuowane. Ustalenia oparte o fakty muszą pochodzić od organów ścigania, nie mogę się w ich imieniu wypowiadać, kiedy to będzie.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Marcin Kozik, zwrócił uwagę, że informowanie o tego typu incydencie w sposób alarmistyczny, wskazujący na ogromne zagrożenie, nawet terrorystyczne, było nieprofesjonalne i trzeba przyglądać się pracy osób odpowiedzialnych za komunikację w spółce.

Przewodnicząca Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Katarzyna Stachowicz, po wyczerpaniu porządku obrad zamknęła posiedzenie Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Katarzyna Stachowicz

Przewodnicząca
Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej

Protokół sporządziła
Ewa Blondzik